

Recycling Hoe overal ter wereld de plastic drinkflessen de natuur bedreigen

Mineraalwater is zo van gisteren

Fotodienst NRC Handelsblad

Wat gebeurt er met het gerecyclede plastic?

Het in Nederland ingezamelde plastic afval van drinkflessen wordt in twee Duitse fabrieken gesorteerd in zeven verschillende soorten plus een restpost van

ongeveer 20 procent. Van dat laagwaardige restafval worden zaken gemaakt als bempaal-tjes. Het hoogwaardige plastic wordt

gerecycled tot bijvoorbeeld een nieuwe fles, auto-onderdelen als bumpers of dashboards, cd-hoesjes en de buitenkant van laptops.

Plastic waterflessen produceren CO₂, afval, vermorsen olie. Weg ermee. Maar hoe? Overal komen initiatieven op gang.

Door onze redacteur
MARC LEIJENDEKKER

Het lijkt *cool*, een flesje water. Geen calorieën, suiker of kleurstof. Makkelijk mee te nemen op reis, op een wandeling, beter dan koffie op het werk. Zuiver ook, als je erin gelooft. Maar op verschillende plaatsen groeit de kritiek en wordt geroepen dat er een einde moet komen aan al die mensen die overal een flesje water mee naar toe nemen en dat leeg achterlaten.

Venetië is een campagne begonnen om mensen weer aan het kraanwater te krijgen. De gemeen-

tebesturen van Liverpool en San Francisco hebben besloten geen flessenwater meer te kopen, net als zeker zestig andere Amerikaanse steden. Aan Canadese universiteiten zijn studenten 'waterflesjes-vrije zones' aan het inrichten. En in Australië heeft het stadje Bundanoo, als eerste ter wereld, de verkoop van water in flessen verboden.

Net als een plastic zak is een flesje water „*yesterday's product*”, zegt Ian Kiernan, voorzitter van de Australische milieugroep Clean Up Australia. Vrij te vertalen als: zo van gisteren.

Dave Jago, van het Britse markt-onderzoeksbureau Mintel, zegt dat sommige trendy restaurants overstappen op gefilterd kraanwater. „Dat is een duidelijke trend. Het is uit de mode aan het raken om gebotteld water te serveren.”

De producenten van gebotteld water merken overigens nog niet zo veel van deze ontwikkeling. Volgens de meest recente cijfers blijft in bijna alle landen de verkoop van water stijgen, sterker dan die van sappen en frisdranken. Zenith International, gespecialiseerd in marktonderzoek voor de voedsel- en drankindustrie, ziet gebotteld water nog steeds als een 'onderscheidend element voor een bepaalde lifestyle'.

Het is een lifestyle die paste bij mensen die nu ageren tegen gebotteld water. Ze zitten vooral in milieugroepen, want hun bezwaar tegen water in flessen is dat het slecht is voor het milieu. En een ander bezwaar: het is te duur. Volgens het Earth Policy Institute in Washington is 40 procent van het gebottelde water weinig anders dan gefilterd kraanwater waar soms wat mineralen bij zijn gedaan. In landen als Australië en de VS is een flesje water vaak duurder dan een liter benzine. „Een beter voorbeeld van een 'vergunning om geld te drukken' is lastig te vinden”, schreef het linkse tijdschrift *New Internationalist*. En dat terwijl in ontwikkelde landen de regels voor en controle op kraanwater vaak zeker zo streng zijn als die voor mineraalwater.

Het milieubezwaar is drievoudig. Eerst het plastic. Frisdranken en water zitten in een zogeheten pet-fles ('pet' staat voor de kunststof polyethyleentereftalaat). Om die te maken zijn olie en water nodig. Milieugroepen rekenen voor dat 160 ml olie nodig is om een fles van een liter te maken. Als je het water voor de koeling van de energie meerekent, is er vijf liter water nodig om één eenliterfles te maken.

Nog een paar rekensommen. Het Earth Policy Institute heeft berekend dat voor de ongeveer 30 miljard waterflessen die de Amerikanen in één jaar gebruiken, evenveel olie nodig is om één miljoen Amerikaanse auto's een jaar te laten rijden. En het Amerikaanse Pacific Institute rekent voor dat het ecologische gevolg van een literfles water even groot is als wanneer je die fles voor een kwart met olie zou vullen. Daarbij komt het vervoer. Naar schatting een kwart van het gebottelde water wordt naar een ander land vervoerd. Zo drinken de Saoediërs veel water uit Finland, 4.300 kilometer verder. Maar ook in Italië, dat voornamelijk binnenlands mineraalwater drinkt, rijden er per jaar 300.000 vrachtwagens vol flessen water rond. En dat vervoer scheidt CO₂ uit.

Afval is het volgende milieubezwaar. Wat te doen met al die lege flessen? Afvalscheiding is een voor de hand liggend antwoord. De Scandinavische landen en Duits-

land hebben ervoor gekozen om statiegeld te heffen op vrijwel alle plastic en glazen flessen (en blikjes) waar water, frisdrank of bier in zit. Dat moet mensen ertoe aanzetten hun meegenomen flesje niet ergens achter te laten, ook niet in een algemene afvalbak.

Nederland mikt op de gescheiden inzameling van plastic afval. Daarvoor is de campagne 'Plastic heroes' opgezet, met een oranje plastic figuurtje dat mensen ertoe moet bewegen hun plastic afval (flessen, maar ook bijvoorbeeld het bakje van de champignons of de flacon voor de shampoo) in speciale containers te doen. Van de 441 gemeentes zijn daar 132 inmiddels mee bezig, zegt projectleider Sven Noordhoek van Netvang, een organisatie die is opgezet door het bedrijfsleven. Hij verwacht dat binnen drie maanden nog eens 100 tot 130 gemeentes ermee beginnen – maar grote steden als Rotterdam en Amsterdam nog niet, omdat afvalscheiding in de binnenstad lastig zou zijn. „Ik heb er alle vertrouwen in”, zegt Noordhoek. Er zijn twee doelen gesteld: eind 2010 moet 38 procent van het plastic afval apart

'Statiegeld gedoe? Kom bij ons kijken'

Wolfgang Ringel, Mülheim

worden ingezameld, in 2012 moet dat 42 procent zijn. „Dit jaar is een 'opstartjaar', maar ik ga ervan uit dat we dat halen”, zegt hij.

Robbert van Duin, van het Recycling Netwerk, is sceptisch. Hij wijst erop dat veel verschillende soorten plastic worden verzameld die later weer moeten worden gescheiden. Zijn oplossing: statiegeld, ook voor de kleine flesjes. Maar de industrie in Nederland voert al jaren een krachtige lobby tegen statiegeld op flesjes. Te veel rompslomp, is het argument. Onzin, kom maar kijken bij ons, antwoordt Wolfgang Ringel, vicedirecteur Duitsland van het Noorse bedrijf Tomra. Die onderneming is marktleider op het gebied van statiegeldautomaten voor supermarkten.

Op een winderig winkelterrein in Mülheim, in het Duitse Ruhrgebied, staan drie grote supermarkten vlak bij elkaar. De Aldi heeft gekozen voor zo weinig mogelijk gedoe met statiegeld. Daarom staat er alleen een kleine machine waar flessen met eenmalig statiegeld meteen worden vernietigd. Omdat je als winkel alleen mag verkopen wat je kunt innemen, betekent het dat Aldi geen glazen flesjes bier heeft, maar alleen maar bier in plastic kan aanbieden – wat niemand lijkt te kopen.

De Edeka aan de overkant heeft een apparaat voor alle soorten, wat aan de achterkant een flinke ruimte vergt. De machine scant wat er binnenkomt: fles of blik, eenmalig statiegeld of hergebruik. De verschillende categorieën worden gescheiden, en wat eenmalig is, wordt meteen vernietigd en komt terecht in de bak voor plastic of voor aluminium. Ook de Lidl heeft er zo één, met als extraatje een speciale knop voor wie zijn statiegeld wil schenken aan een goed doel.

„Alle machines staan online, waardoor we barcodes voor nieuwe producten of andere veranderingen heel makkelijk kunnen doorvoeren”, zegt Ringel. „Ze houden ook bij hoeveel er verrekend moet worden tussen super-

Wie drinkt het meest mineraalwater?

In Europa drinken per persoon de Italianen het meest gebotteld water, meer dan twee glazen per dag. Daarna komen de Duitsers, Fransen, Spanjaarden en Britten. Grote fleswaterdrinkers elders in de wereld zijn de Mexicanen en de inwoners van de Verenigde Arabische Emiraten. Als land drinken de Amerikanen het meeste gebottelde water. De verkoop stijgt overal in de wereld. In de VS is de consump-

tie van gebotteld water tussen 1997 en 2007 meer dan verdubbeld. Tussen 1999 en 2004 is die consumptie in China ook meer dan verdubbeld en in India verdrievoudigd. Ook in de meeste Europese landen blijft de verkoop stijgen. De grootste groeier in 2007 was Griekenland. Nederlanders dronken in 2007 gemiddeld 21,9 liter gebotteld water per persoon. In 2003 was dat 18,5 liter.

markt en producent. Je ziet hier dat een systeem van statiegeld niet ingewikkeld hoeft te zijn.”

Ringel geeft toe dat het voor het milieu nog beter zou zijn om het aantal flesjes simpelweg te beperken. Veel mensen doen dat al uit eigener beweging, door een petfles opnieuw te vullen. En dat is zonder uitkoken een keer of tien goed te doen zonder problemen te krijgen met bacteriën en schimmels.

In Venetië krijgen inwoners sinds kort een karaf door de gemeente aangeboden om die te vullen met het 'water van de burgemeester' – met dezelfde intentie als waarmee in Parijs kraanwater 'eau de Paris' wordt genoemd. Om

mensen ervan te overtuigen dat het kraanwater net zo goed is als mineraalwater, noemt het waterleidingbedrijf zichzelf Acqua Veritas: het water van de waarheid. Als het kraanwater een beetje troebel is, laat het bedrijf weten, gewoon de chloro-resten even laten bezinken.

De aartsbisschop van Venetië heeft de gemeente een handje geholpen. Aan het begin van de vastenperiode vorig jaar riep hij gelovigen op om geen plastic flessen met mineraalwater meer te kopen. Op die manier, zei de aartsbisschop, leren we weer „verantwoordelijkheid te nemen voor het behoud van de Schepping”.